

LATVIJAS REPUBLIKAS FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOME

Reģ.nr. 90010248231, Smilšu ielā 1-512, Rīgā, LV-1919

E-pasts: fiskala.padome@gmail.com

**Fiskālās disciplīnas padomes
Potenciālā un nominālā iekšzemes kopprodukta novērtējuma darba grupas
protokols Nr. 1 (24)**

Rīgā

2025.gada 07.februārī.

Sanāksmi vada:

Fiskālās disciplīnas padomes loceklis, Potenciālā un nominālā iekšzemes kopprodukta novērtējuma darba grupas (turpmāk – IKP DG) vadītājs J.Priede

Piedalās:

Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētāja	I.Šteinbuka
Fiskālās disciplīnas padomes loceklis	A.Jakobsons
Fiskālās disciplīnas padomes loceklis	I.Golsts
<i>Sekretariāts –</i>	
Fiskālās disciplīnas padomes sekretārs	N.Malnačs
Fiskālās disciplīnas padomes makroekonomikas eksperts	V.Zaremba
Fiskālās disciplīnas padomes jurists	I.Jansone

Pieaicinātās personas uz 1. darba kārtības punktu:

Latvijas Bankas Monetārās politikas pārvaldes vadītājs	U.Rutkaste
Latvijas Bankas Monetārās politikas pārvaldes Makroekonomikas analīzes daļas galvenā ekonomiste	D.Paula

Sanāksmi protokolē:

Fiskālās disciplīnas padomes jurists

I.Jansone

Sanāksme sākas plkst. 14:00 un notiek tiešsaistes videokonferenču platformā *MS Teams*.

Sanāksmes atklāšana – I. Šteinbuka atklāj sanāksmi un dod vārdu Uldim Rutkastem un Dainai Paulai.

1. Latvijas tautsaimniecības attīstības bāzes scenārijs, t.sk. potenciālā IKP pieaugums un pieņēmumi par izlaides starpību

Ziņo: U.Rutkaste, D.Paula

U. Rutkaste: pirms iepazīstināt klātesošos sanāksmes dalībniekus ar Latvijas Bankas sagatavoto prezentāciju, komentē, ka ekonomikas prognozes vēl kopš 2024. gada decembra nav aktualizētas un jaunākais prognozēšanas cikls noslēgsies martā. Centrālā statistikas pārvalde pašlaik neturpina publicēt ātro IKP novērtējumu un tādēļ ir nepieciešams sagaidīt pilno 2024. gada statistisko novērtējumu februāra beigās. Tomēr neoficiāli ir zināms, ka reālais IKP varētu būt zemāks par bankas prognozēto, vienlaikus īstermiņa dati rāda, ka pēdējais ceturksnis varētu būt bijis pozitīvs. Pašlaik notiek būtiski starptautiski pavērsieni, līdz ar ASV prezidenta Trampa uzsākto tarifu politiku. ASV ir piemērojusi 10% tarifu importam no Ķīnas, kas varētu izraisīt masīvu Ķīnas preču plūsmas pārorientāciju uz Eiropas

tirgu. Tas savukārt pasliktinās ES uzņēmumu konkurētspēju un arī mazinās ārējo pieprasījumu Latvijas precēm. Tomēr sagaidāms, ka 2025. gadā Latvijas tautsaimniecību stimulēs investīcijas, jo gaidāmi apjomīgi ES fondu projekti. Otrs būtisks stimuls būs iekšējais patēriņš, kas jau sācis atkopties. Arī pieejamie dati liecina par iedzīvotāju uzkrājumu apjoma atjaunošanos. Tomēr eksports joprojām var būt vājš.

D.Paula: ziņo par galvenajām aktualitātēm Latvijas ekonomikā 2024. gadā un prognozēm ekonomikas attīstībai turpmākos gados. Iepriekšējā gadā nav vērojama ekonomikas izaugsme tomēr arī inflācijas augsme ir apstājusies. Decembrī fiksētā 3% inflācija drīzāk saistīta ar bāzes efektiem, kas pamazām izzūd. Inflācijas impulsi varētu turpināties vienīgi pakalpojumu sektorā, kas saistīts ar darba samaksas pieaugumiem. Gaidāma arī pārtikas cenu inflācija. Pamatinflācija var būt 0,5 pp- 1 pp augstāka par patēriņa cenu inflāciju.

Neskatoties uz to, ka mājsaimniecību finansiālā situācija ir uzlabojusies, patērētāju konfidence ir mazinājusies, sarukusi ir arī ar rūpniecības uzņēmumu konfidence.

Privātais patēriņš ir ļoti piesardzīgs. Auto tirdzniecība gan bijusi ļoti aktīva 2024. gada pēdējos mēnešos, kas skaidrojams ar Igaunijas jauno nodokļu politiku attiecībā uz spēkratu iegādi un Igaunijas pārtērētāju "pēdējā brīža" interesi tos iegādāties Latvijā.

Apstrādes rūpniecība gada nogalē uzrādīja labus rezultātus, tomēr kokrūpniecība joprojām vāja, ko ietekmē būvniecības apstāšanās Eiropā un pieprasījuma tūkums.

Investīcijas uzņēmumos bijušas diezgan aktīvas, bet valsts sektorā (pašvaldībās) spēja investēt sarukusi, jo palielinājies izdevumu apjoms, kas nepieciešams darba samaksai.

Mājsaimniecību kreditēšanā jau ir izjūtama procentu likmju samazināšanās, it īpaši attiecībā un jauniem aizņēmumiem, tomēr arī EURIBOR likme jau esošos kredītos ir sākusi samazināties.

2024. gadā redzams, ka Latvijas konkurētspēja darba samaksas ziņā joprojām pastāv, tomēr likne turpina tuvoties ES vidējiem rādītājiem, tādēļ konkurētspēja uz darba samaksas rēķina turpmākos gados mazināsies. Līdztekus ir vērojams, ka nepieaug darba produktivitātes rādītāji, bet pieaug algas, kas negatīvi ietekmēs konkurētspēju.

Darba tirgus saspīlējums ir sācis mazināties un izjūtams, ka uzņēmēji daudz investējuši darba rokas aizstājošā tehnikā. Darba tirgū vērojama pretrunīgi uzņēmēju vērtējumi, no vienas puses uzņēmēji diezgan bieži piemin darbaspēka trūkumu kā darbību ierobežojošu faktoru, no otras puses augsta nodarbinātība turpmākajos periodos nav sagaidāma. Tas norāda uz strukturālām problēmām, kad darba devējs tirgū neatrod darbinieku ar nepieciešamajām prasmēm. Ir arī liela atšķirība starp reģistrēto bezdarbu un faktisko bezdarbu, kas liecina, ka nav motivācija reģistrēties NVA, vai arī cilvēki strādā dažādus īstermiņa darbus, kas rada šādus efektus datu uzskaitē.

IKP potenciāls pašlaik nav pārrēķināts, tomēr nav būtisku jaunu atziņu, kas mainītu esošo skatījumu. Vidējā termiņā sagaidāms, ka atšķirība starp potenciālo un faktisko izaugsmi pakāpeniski samazināsies. Iepriekš prognozētā izaugsme nav pietiekami liela, lai būtiski samazinātu atšķirību starp potenciālo un reālo ekonomikas pieaugumu. Izlaides starpība būs negatīva vidējā termiņā un tuvosies nulles punktam tikai vidējā termiņa beigās. Darbaspēka devums izaugsmē ir izteikti negatīvs, tomēr ņemot vērā investīcijas, pozitīvs devums varētu veidoties no kapitāla atdeves un izaugsmes faktoru mijiedarbības.

Klātesošo diskusija par darba kārtības tēmu.

I.Šteinbuka: lūdz komentārus par trim jautājumiem:

- 1) Kādā veidā 10% ASV tirdzniecības tarifi varētu ietekmēt Latvijas eksportu?
- 2) Ekonomikas Ministrija ir izstrādājusi stratēģisku redzējumu par ekonomikas dubultošanu līdz 2035. gadam, cik tas ir reālistiski?
- 3) Eiropas Komisija, ņemot vērā saspringto ģeopolitisko situāciju ir gatava atzīt izdevumus ārējai drošībai par relevantiem un nepiemērot par tiem pārmērīga deficīta procedūru. Tomēr, tas nepasargā dalībvalstis no parāda apjoma pieauguma un Eiro kursa vājināšanās, kas var novest pie būtiskām makroekonomiskām nesabalansētībām visā ES. Kāds ir LB viedoklis par šo?

U.Rutkaste: 1) Ietekme Latvijai no ASV piemērotiem tarifiem Ķīnai nebūs masīva, Latvijai tā varētu būt mērāma procentu desmit daļās, jo ASV nav būtisks Latvijas tirdzniecības

partneris. Varētu sagaidīt, ka citi Latvijas tirdzniecības partneri centīsies izmantot pakalpojumus ASV un Latvija to izjutīs to kā pieprasījuma trūkumu. Ja arī ES kāpinās tarifus ASV importam, tas varētu izraisīt ASV pretreakciju, sekas varētu būt nozīmīgākas. Lielāks drauds Latvijai un ES ir Ķīnas preču ekspansija. Ķīnai ir pārprodukcija vairākos sektoros, un tā meklēs jaunus tirgus, iespējams, Eiropā, radot spēcīgāku konkurenci. Eiropas ražotājiem būs grūtāk konkurēt, kas varētu negatīvi ietekmēt ekonomisko izaugsmi Eiropā un, tādējādi, netieši arī Latvijā. Lielākā ietekme nāks caur pieprasījuma kritumu Eiropā, kas var samazināt eksporta iespējas. Pastāv iespēja, ka ASV piemēros selektīvus tarifus, konkrētām precēm un valstīm, tam pašlaik ir izstrādāta speciāla tiesiskā bāze.

2) Attiecībā uz ekonomikas dubultošanu, tas nav neiespējami, bet prasa skaidru stratēģiju un reālus izpildes mehānismus. Šobrīd nav skaidrs, kā tieši to panākt – nepieciešams konkrēts plāns. Kopumā panākt izaugsmi no 2,5% uz 5% nav nesasniedzams mērķis un nominālā izteiksmē mēs jau to izpildām.

3) Attiecībā uz fiskāliem izaicinājumiem saistībā ar investīcijām drošībā, lai gan papildu izdevumi nebūs tieši ieskaitīti budžeta deficitā, tie radīs fiskālu slodzi. Eiropas Savienības valstis meklē iespējas palielināt budžeta tēriņus, īpaši aizsardzības jomā, taču tas rada neskaidrību par fiskālās politikas ilgtspēju. Deficīta pārkāpšana varētu kļūt par problēmu, jo nav skaidrs, kuri izdevumi tiks oficiāli saistīti ar aizsardzību un kuri – ar citām budžeta vajadzībām. Tomēr aizsardzības izdevumu palielināšanai ir reālas pamats drošības situācijas dēļ. Strauji samazināt citus budžeta izdevumus nav viegli, kas nozīmē, ka fiskālā slodze īstermiņā pieaugs. Lai nodrošinātu fiskālo ilgtspēju, vajadzētu aizsardzības izdevumu pieaugumam noteikt laika rāmi, nevis padarīt to par pastāvīgu slogu. Var arī apsvērt kopīgu drošības infrastruktūras finansēšanu Eiropas līmenī, piemēram, veidojot ES pretgaisa aizsardzības sistēmas.

N. Malnačs: Pateicas par sniegtiem komentāriem uz uzdod vairākus jautājumus.

1) Ienākumu un patēriņa neatbilstība, vai tas nevarētu liecināt par tādu plūsmu pastāvēšanu, kas neatpoguļojas oficiālos datus, piemēram pārskaitījumi uz *Revolut*, *Wise*, *Trading212* platformām?

2) Par piekopto Airbaltic ekspansīvo politiku un lētu aviobiļešu tirdzniecību, vai tas nestimulē to, ka iedzīvotāji dodas iepirkties uz ārzemēm un mūsu iekšējā patēriņa datus tas neatpoguļojas?

3) Vai izaugsmes prognozē ir ņemts vērā Trampa faktors?

4) Vai zems patērētāju sentiments atspoguļo reālo ainu, jo pašlaik neskatoties uz to, ka ienākumi ir auguši, fons publiskajā telpā tomēr ir depresīvs un nomācošs?

5) Vai kino industrija ir pašlaik devusi būtisku pienesumu tautsaimniecībai un kādos datus tas atspoguļojas?

U. Rutkaste:

Datos ir redzams, ka pieaug maksājumi uz ārvalstīm par precēm un pakalpojumiem, īpaši e-komercijas sektorā. Patiešām, maksājumu dati liecina, ka Latvijas patērētāji arvien biežāk iepērkas ārvalstīs tiešsaistē. Attiecībā uz patērētāju noskaņojumu un ekonomikas sentimentu - Pesimisms par ekonomiku ietekmē patēriņu, šo pesimismu pastiprina negatīvas ziņas un skandāli – tie rada nedrošību un piesardzību attiecībā uz nākotnes patēriņu.

D. Paula: papildina Ulda Rutkastes atbildes. Tiešā veidā ASV tarifi un tirdzniecības politika vēl nav iekļauta Latvijas ekonomikas prognozēs. Ekonomikas riski pieaugs, ja Trampa politika novedīs pie jauniem tirdzniecības konfliktiem vai ekonomiskās nestabilitātes. Ja šie riski īstenosies, ekonomikas prognozes būs jāpārskata uz leju.

Attiecībā uz kino industrijas ietekmi uz ekonomiku - biļešu ieņēmumi un kino industrija Latvijas ekonomikā ir maznozīmīgi agregētajā statistikā. Tas var ietekmēt atsevišķus uzņēmumus un radošās industrijas, bet makroekonomiski šī ietekme būs minimāla.

Papildinot par *Revolut* u.t.t. ietekmi uz datu kvalitāti – maksājumi ar *Revolut* un citām ārvalstu izsniegtajām kartēm tiek klasificēti dažādi:

- Ja karte ir izsniegta Latvijā, darījumi ārvalstīs tiek reģistrēti kā ārējie maksājumi.
- Ja karte ir izsniegta ārvalstīs, tad maksājumi Latvijā neparādās vietējā statistikā.
- Oficiālā statistika balstās uz datiem no četrām lielākajām komercbankām.

Ir taisnība, ka biznesa vide kļūst sarežģītāka, jo patērētāju darījumu plūsmas kļūst grūtāk izsekojamas, īpaši digitālajos maksājumos.

A.Jakobsons: Pamatinflācija joprojām ir diezgan augsta (pat bez IKP izaugsmes). Vai ir kādi riski šajā jomā, kā tā attīstīsies, kad izaugsme atsāksies.

U. Rutkaste: analizē faktoros, kas var ietekmēt inflāciju uz augšu vai uz leju, to skaitā nodarbinātību. Reģistrētais bezdarbs samazinās straujāk nekā aptaujās fiksētais bezdarba līmenis, kas norāda, ka masveida atlaišanas nenotiek. Uzņēmēji ir piezemējuši savas nodarbinātības gaidas, kas nozīmē, ka plaša jaunu darbinieku pieņemšana tuvākajā laikā nenotiks. Algu dinamika un produktivitāte: algu pieaugums vairs nebūs tik straujš kā inflācijas pīķa laikā (9-12%), bet joprojām varētu saglabāties 5-7% robežās. Produktivitāte pēdējos trīs gados ir stagnējusi, kas nozīmē, ka darba spēka vienības izmaksas pieaugs. Pakopojumu nozarēs darba spēka izmaksas veido lielāku daļu no kopējām izmaksām, tāpēc šajās nozarēs cenu pieaugums var veicināt inflāciju. Energoresursu cenu dinamika būs svarīgs faktors – ja naftas cenas saglabāsies zemas, inflācija būs mērena, bet, ja cenas pieaugs, tas var radīt papildu spiedienu uz patēriņa cenām. Zemā inflācija pēdējā laikā ir bijusi saistīta ar energoresursu cenu stabilizāciju. Naftas cenas nākotnē ir neskaidras, bet prezidents Tramps solījis veicināt naftas ieguvu ASV. Vienlaikus jāņem vērā, ka naftas cenu kritums zem 50 USD par barelu var apdraudēt ASV naftas industriju, jo ASV ieguves izmaksas ir augstas (50-70 USD par barelu). Ja Tramps mēģinās panākt zemākas naftas cenas, viņam būs nepieciešama Saūda Arābijas iesaiste, bet tajā pašlaik daudz neskaidrību.

Nolēma:

1.1. Pieņemt zināšanai Latvijas Bankas prezentāciju par aktualitātēm Latvijas ekonomikas attīstībā.

I.Šteinbuka – par;

J.Priede -par;

Sanāksmi slēdz plkst. 15.00.

2024.gada 07.februārī.

Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētāja

I.Šteinbuka

Sēdes sekretārs

I.Jansone

Jansone 29495878
Inga.jansone@fdp.gov.lv